

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

С името на Алла̀х, Всемилостивия, Милосърдния

Това е поемата “*Ада̀б ет-Тарѝк*” – “*Нравственост на Пътя*”

на шей̀х еш-шуй̀ху̀х ебу Медйен ел-Га̀у̀с ел-Мѐгрибѝ

и нейният тѐхмѝс [петостишие]

от шей̀х ел-екбер Му̀хйиддин Му̀хаммед ибн ‘Алѝ ибн Му̀хаммед ибн ‘Арабѝ

ет-То̀’ѝ ел-Ха̀темѝ ел-Енделусѝ ел-Мѐгрибѝ сумме ед-Димешқѝ

Алла̀х да се смили над тях!

Оригиналът на ебу Медйен се състои от четвъртия и петия ред на всеки стих, които сами по себе си образуват логическа цялост, а първите три реда са допълнението на ибн 'Араби. Тъй като арабският текст върви отдясно наляво, а българският отляво надясно, съответствието между двата при всеки първи четири реда от стиха е по диагонал.

إِذَا أَرَدْتَ جَمِيعَ الْخَيْرِ فِيكَ يُرَى

Ей, ти, който искаш да вкусиш сладостта на живота,

مَا لَدَّةُ الْعَيْشِ إِلَّا صُحْبَةُ الْفُقَرَا

аз съм твой доверен съветник, чуй какво ще ти кажа.

هُمُ السَّلَاطِينُ وَالسَّادَاتُ وَالْأُمَرَا

те са султаните, и господарите, и царете.

يَا طَالِبًا مِنْ لَدَاذَاتِ الدُّنَا وَظَرًا

ако искаш всички добрини във теб,

الْمُسْتَشَارُ أَمِينٌ فَاسْمَعْ الْخَبْرَا

*Единствената сладост в живота
е общуването с нуждаещите [от Алла̀х],*

وَالْقُوْتِ لَا تَخْطُرُ الدُّنْيَا بِهَا جِسِهِمْ

Хора, доволни дори от малко дрехи

فَاصْحِبِهِمْ وَتَأَدَّبْ فِي مَجَالِسِهِمْ

а сърцата им са пречистени от неговите нашепвания.

وَحَلَّ حَظُّكَ مَهْمَا قَدَّمُوكَ وَرَا

И всеки път, когато те поставят отпред, остави зад себе си своето его.

قَوْمٌ رَضُوا بِبَيْسِيرٍ مِنْ مَلَابِسِهِمْ

и храна. Земния живот не занимава техните мисли,

صُدُّورُهُمْ خَالِيَاتٌ مِنْ وَسَاوِسِهِمْ

*Затова дружи с тях
и се възпитавай в техните сбирки.*

1

2

وَأْتِرْكُ دَعَاوِيكَ وَاحْدَرُ أَنْ تُرَاجِعَهُمْ

Върви по техния път, ако искаш да ги следваш

وَاسْتَعْنِمِ الْوَقْتَ وَاحْضِرْ دَائِمًا مَعَهُمْ

*в онова което искат от теб,
и се стреми да се възползваш от тях.*

أَسْأَلُكَ طَرِيقَهُمْ إِنْ كُنْتَ تَابِعُهُمْ

*зарежи своите претенции, и се страхувай да им се
възпротивиш*

فِيمَا يَرِيدُونَهُ وَأَقْضُ مَنْافِعَهُمْ

Използвай най-мъдро своето време, и винаги бъди с тях.

3

وَاعْلَمْ بِأَنَّ الرِّضَا يَخْتَصُّ مَنْ حَضَرَ

И знай, че задоволство [на Алла̀х] е специално над онези с тях.

إِنْ أَتْبَعْتُوكَ أَقِمَّ أَوْ إِنْ مَحَاكَ فَرُلْ

*Бъди доволен от тях. Така ще се издигнеш
и ще достигнеш [целите си].*

وَلَا زِمِ الصَّمْتَ إِلَّا إِنْ سُئِلْتَ فَقُلْ

*Оставят ли те да гладуваши – гладувай!
Хранят ли те – яж!*

كُنْ رَاضِيًا بِهِمْ وَتَسْمُو بِهِمْ وَتَصِلْ

*Ако те поставят напред – застани!
Ако те оставят назад – остани!*

وَإِنْ أَجَاعُوكَ جُعْ وَإِنْ أَطْعَمُوكَ فَكُلْ

*Бъди мълчалив, освен ако не бъдеш запитан.
Тогава кажи:*

4

لَا عِلْمَ عِنْدِي وَكُنْ بِالْجَهْلِ مُسْتَتِرًا

“Не притежавам знание!” И бъди прикрит в невежество.

وَإِنْ يَكُنْ ظَاهِرًا بَيْنَ الْوُجُودِ بَدَا

Не критикувай недостатъците на хората,

وَلَا تَرَ الْعَيْبَ إِلَّا فِيكَ مُعْتَقِدًا

Гледай на хората с добро око, не порицавай никого.

وَلَا تَكُنْ لِعُيُوبِ النَّاسِ مُنْتَقِدًا

дори да се показват ясно.

وَأَنْظُرْ بِعَيْنٍ كَمَالٍ لَا تُعِبُّ أَحَدًا

Не виждай недъга, освен убеден, че той се намира в теб,

عَيْبًا بَدَا بَيْنًا لَكِنَّهُ اسْتَتَرَ

недъг, който ясно личи, но остава скрит за другите.

وَالنَّفْسُ دَلِيلٌ لَهُمْ ذُلًّا بِلَا رَيْبٍ

Така ще постигнеш своите цели.

وَحُطَّ رَأْسُكَ وَاسْتَعْفِرَ بِلَا سَبَبٍ

но тази скромност е скромност [пред Аллах,
скромност] от възпитание.

تَنْلُ بِذَلِكَ مَا تَرْجُوهُ مِنْ أَرْبٍ

Подчини на тях своето ego със скромност,
без колебание,

بَلْ كُلُّ ذَلِكَ ذُلٌّ نَابَ عَنْ أَدَبٍ

Свеждай главата си и се покаявай дори без причина,

وَقُمْ عَلَى قَدَمِ الْإِنْصَافِ مُعْتَدِرًا

бъди честен със себе си и опрощавай.

5

6

عَنْ كُلِّ مَا يَكْرَهُهُ مِنْ فِعَالِكَ ذُمْ

Ако искаш да помиришеш от тях
дори пращинка от пътя [към Аллах],

وَأَنْ بَدَا مِنْكَ عَيْبٌ فَأَعْتَرَفْ وَأَقِم

и утвърди характера си чрез добри дела.

إِنْ شِئْتَ مِنْهُمْ بَرِيْقًا لِلطَّرِيقِ تَشْمُ

откажи се от всички постъпки, които не одобряват,

وَالتَّقْسُ مِنْكَ عَلَى حُسْنِ الفِعَالِ أَدِم

А допуснеш ли грешка – признай си и я поправи,

وَجَهَ اعْتِدَارِكَ عَمَّا فِيكَ مِنْكَ جَرَى

и своето извинение, заради това, което е станало – поднеси.

بِمَرَّهِمِ العَفْوِ مِنْكُمْ دَاءَ جُرْحِكُمْ

Обичай ги и им се подчинявай. И кажи: “Вашата
добрина е лекарство за мен,

وَقُلْ عَيْبُكُمْ وَأُولَى بِصَفْحِكُمْ

аз съм грешник,
затога поднесете ми вашето искрено наставление!”

لَهُمْ تَمَلَّقْ وَقُلْ دَاوُوا بِصُدْحِكُمْ

нанесете мехлема на вашето опрощение върху моите
грешки,

أَنَا المِسِيءُ هُبُوا لِي مَحْضُ نُصْحِكُمْ

И кажи: “Вашият малък слуга има най-голяма нужда
от вашата прошка,

فَسَامِحُوا وَخُذُوا بِالرِّفْقِ يَا فُقْرًا

затога ме извинете и бъдете благи с мене, вие, нуждаещи [от Аллах]!”

7

8

أَسَىٰ وَأَعْظَمُ أَنْ تُرْدِيكَ عِشْرَتُهُمْ

Не се бой, когато сгрешиши, че ще имаши проблеми с тях,

هُمْ بِالْفَضْلِ أَوْلَىٰ وَهُوَ شِيَمَتُهُمْ

нито пък са тирани, чиято сила да ти навреди.

لَا تَخْشَ مِنْهُمْ إِذَا أَدْنَبْتَ هِمَّتَهُمْ

те са по-достойни и по-велики от това,
че да те погуби тяхната дружба,

لَيْسُوا جَبَابِرَةً تُؤْذِيكَ سَطْوَتُهُمْ

Те са най-благородните хора и това е тяхна природа,

فَلَا تَخَفْ دَرَكًا مِنْهُمْ وَلَا ضَرَرًا

затова не се страхувай, че ще те подчинят или ще ти навредят.

كُنْ فِي الَّذِي يَطْلُبُوهُ مِنْكَ مُجْتَهَدًا

Щом искаш да вървиш по правия път заедно с тях,

وَبِالْتَّعَبِ عَلَى الْإِخْوَانِ جُدْ أَبَدًا

прави го в светлината на още съвизия ден,
и се бой от думата: "Утрпе!"

إِذَا أَرَدْتَ بِهِمْ تَسْلُكَ طَرِيقٍ هُدَىٰ

бъди най-старателен във всичко, което искат от теб,

فِي نُورِ يَوْمِكَ وَاحْذَرْ أَنْ تَقُولَ غَدًا

Винаги бъди щедър в своята възхвала към тях,

حَسًّا وَمَعْنَىٰ وَعُضَّ الظَّرْفِ إِنْ عَثَرَا

и външно и вътрешно. И сведи очи ако някой от тях се подхлъзне.

9

10

لَا تَنْهَمُ أَهْلُ صِدْقٍ سَادَةٌ رُؤَسَا

Казвай им винаги истината, а не мърсотии – лъжи,

وَرَاقِبِ الشَّيْخِ فِي أَحْوَالِهِ فَعَسَى

и извини всеки от тях, който е постъпил лошо с теб.

يَرَى عَلَيْكَ مِنْ اسْتِحْسَانِهِ أَثْرًا

следи от неговото благосъстояние ще се появят и у теб.

أُصْدَقُهُمُ الْحَقُّ لَا تَسْتَعْمِلِ الدَّنَسَا

защото те са хора на истината, знатни, водачи,

وَاسْمَحْ لِكُلِّ امْرٍءٍ مِنْهُمْ إِلَيْكَ أَسَا

И наблюдавай внимателно учителя
при всяко положение, та може би

11

تَنْلُ بِدَاكَ مَا تَرْجُو بِبَرَكَتِهِ

Искай ду'ата му. Може пък да сполучиш [само],
заради нея,

وَقَدِّمِ الْجَدَّ وَأَنْهَضْ عِنْدَ خِدْمَتِهِ

Мисли само най-доброто за него
и пази неговата святост.

وَأَسْأَلُهُ دَعْوَتَهُ تَحْظُ بِدَعْوَتِهِ

и така да се сдобиеш с онова, което желаеш,
заради неговата благословия.

وَحَسِّنِ الظَّنَّ وَاعْرِفْ حَقَّ حُرْمَتِهِ

Бъди внимателен и сериозен и бързай да му служиш,

12

عَسَاهُ يَرْضَى وَحَاذِرٌ أَنْ تَكُنْ صَجْرًا

та да бъде доволен от теб. И пази се да не се отегчиш.

وَلَبَّهِ إِنَّ دَعَا فَوْرًا لِسَاعَتِهِ

Спазвай заръката му, следи го внимателно,

فَفِي رِضَاهُ رِضَى الْبَارِي وَطَاعَتِهِ

Снижавай гласа си, когато говориш с него
от послушание,

وَاحْفَظْ وَصِيَّتَهُ زِدْ مِنْ رِعَايَتِهِ

и се отзови на момента, когато той те повика.

وَعُضُّ صَوْتِكَ بِاللَّجْوَى لِطَاعَتِهِ

защото задоволството на Твореца е в неговото
задоволство, а послушанието към него е послушание към
Твореца,

13

يَرْضَى عَلَيْكَ فَكُنْ مِنْ تَرْكِهَا حَذِرًا

та може би [така и Твореца] ще бъде доволен от теб, затова се страхувай да не изгубиш това задоволство.

فِي ذَا الزَّمَانِ فَإِنَّ النَّفْسَ آيِسَةً

Привържи се към онзи, чиято душа е вече възпитана,

وَأَعْلَمُ بِأَنَّ طَرِيقَ الْقَوْمِ دَارِسَةً

а похватите им [на самозванците] сред хората –
много евтини.

وَالزَّمُ بِمَنْ نَفْسُهُ نَفْسٌ مُسَايِسَةٌ

че в тези дни душите са отчаяни,

مِنْهُمْ وَحِرْفَتُهُمْ فِي النَّاسِ بِأَخْسَةٍ

И знай, че пътя на хората [на Аллах] е на изчезване,

14

وَحَالُ مَنْ يَدَّعِيهَا الْيَوْمَ كَيْفَ تَرَا

а състоянието на онези, които претендират за него – такова, каквото го виждаш.

أَلَا زِمُ الْحُزْنَ مِمَّا بِي لِفِرْقَتِهِمْ

Заради любовта ми към тях, ако те са далече от мен

مَتَى أَرَاهُمْ وَأَتَى لِي بِرُؤْيَيْهِمْ

и заради тяхното отсъствие след тяхната дружба.

يَجُؤُ لِي إِنْ نَأَوَّا عَنِّي لِأَلْفَتِهِمْ

не преставам да тъгувам, защото сме разделени,

عَلَى انْقِطَاعِي عَنْهُمْ بَعْدَ صُحْبَتِهِمْ

Кога ще ги видя отново? Има ли начин да ги погледна

أَوْ تَسْمَعُ الْأُذْنَ مِنِّي عَنْهُمْ خَبْرًا

или пък ухото ми да чуе вести от тях?

15

مِنْهُمْ أَتَيْتُ فَلَمَنِي لَسْتُ لَا يَمَهُمْ

[Слабата ми] духовност ми пречи да съм близо до тях.

وَمَنْ لِي وَأَتَى لِمِثْلِي أَنْ يُرَاحِمَهُمْ

*Господарю мой, дари ме с праведност
за да бъда до тях!*

تَخْلُفِي مَا بَعِيَ مِنْ أَنْ أَلَا يَمَهُمْ

От тях дойдох. Мен порицавай, не порицавай тях!

يَا رَبِّ هَبْ لِي صَاحِبًا كَيْ أَنْادِمَهُمْ

*Но кой съм аз? И как може човек като мен
да е заедно с тях –*

16

عَلَى مَوَارِدٍ لَمْ آلَفْ بِهَا كَدْرًا

извори бистри, далече от всякаква кал?

عَلَى الْبَوَاطِينِ قَدْ دَلَّتْ ظَوَاهِرُهُمْ

Не могат да бъдат описани,
достойнствата им са безбройни.

أُحِبُّهُمْ أَذَارِيهِمْ وَأَوْثَرُهُمْ

Покорността пред Аллах
е гордостта [достойнството] им в този живот.

جَلَّتْ عَنِ الْوُصْفِ أَنْ تُحْصَى مآثِرُهُمْ

Тяхната външност показва техния вътрешен свят.

بِطَاعَةِ اللَّهِ فِي الدُّنْيَا مَفَاخِرُهُمْ

Обичам ги, кръжа около тях
и ги предпочитам пред себе си

17

بِمُهَجَّتِي وَخُصُوصًا مِنْهُمْ نَفَرًا

със сърцето си, особено група от тях.

مِنْهُمْ جَلِيْسُهُمُ الْآدَابَ يَقْتَسِمُوا

Хора – предводители на всички творения,
заради своето смирение,

قَوْمٌ كِرَامٌ السَّجَايَا حَيْثُمَا جَلَسُوا

а който им обърне гръб – нещастие то е негова участ.

قَوْمٌ عَلَى الْخَلْقِ بِالطَّاعَاتِ قَدْ رُؤِسُوا

от стоенето с тях се извлича духовност,

وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهُمْ حَظَّهُ التَّعَسُّسِ

Хора с благороден характер, където и да отседнат

18

يَبْقَى الْمَكَانُ عَلَى آثَارِهِمْ عَطِرًا

оставят там своето ухание след себе си.

وَإِنْ تَخَلَّفَتْ عَنْهُمْ فَاْتَتْحِبْ أَسْفًا

Чрез тях ще проумееш. Не се отделяй от тях.

Потопи се в обич по тях.

يَهْدِي التَّصَوُّفَ مِنْ أَخْلَاقِهِمْ طَرَفًا

*Група хора, чрез които
слугата се сдобива със знатност,*

فَهُمْ بِهِمْ لَا تُفَارِقُهُمْ وَزِدْ شَعْفًا

А отстраниш ли се от тях ще ридаш печално.

عِصَابَةٌ بِهِمْ يُكْسِي الْفَتَى شَرَفًا

а науката тесавуф напътства чрез техния нрав.

حُسْنُ التَّأَلُّفِ مِنْهُمْ رَاقِي نَظْرًا

Тяхната хармония е радост за очите ми.

لَمَّا رَضُونِي عُبَيْدًا فِي الْهَوَى لَهُمْ

Гордостта ми е в моята обич към тях,

هُمْ أَهْلُ وُدِّي وَأَحْبَابِي الَّذِينَ هُمْ

макар, че не съм достоен за тяхната обич.

جَرَرْتُ بِهِمْ ذَيْلَ افْتِخَارِي فِي الْهَوَى بِهِمْ

защото те ме приеха за свой малък слуга,

وَحَقِّهِمْ فِي هَوَاهُمْ لَسْتُ أَنْسَهُمْ

Те са моите възлюбени и моите любими.

مِمَّنْ يَجْرُ ذُيُولَ الْعِزِّ مُفْتَخِرًا

От тях произтича моята гордост [достоинство].

19

20

وَقَدْ تَوَسَّلْتُ لِلْمَوْلَى بِهِمْ وَطَمَعًا

Завършивам своята поема – за обичта ми към тях,

لَا زَالَ شَمَلِي بِهِمْ فِي اللَّهِ مُجْتَمِعًا

да опрости на мен и на всички мюсюлмани заедно.

قَطَعْتُ فِي النَّظْمِ قَلْبِي فِي الْهَوَى قِطْعًا

и моля с надежда Всевишния Алла̄х, заради тях

أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي وَالْمُسْلِمِينَ مَعًا

*И не преставам да съм едно цяло с тях,
събрани заради Алла̄х,*

وَدَذَبْنَا فِيهِ مَغْفُورًا وَمُغْتَفَرًا

а греховете ни към Него – опростени, извинени.

أَدْعُ الْإِلَٰهَ بِهِمْ وَيَمْحُو الذُّنُوبَ لَنَا

*Ей, ти, когато вестителя е причислил
към нашата сбирка,*

ثُمَّ الصَّلَاةُ عَلَى الْمُخْتَارِ سَيِّدِنَا

а също и на онзи, който петте основи съблюдава.

مُحَمَّدٍ خَيْرٍ مَنْ أَوْفَى وَمَنْ نَذَرَا

Мухаммед – най-добрият, който обещава и изпълва.

يَا كُلَّ مَنْ ضَمَّهُ النَّادِي بِمَجْلِسِنَا

призови Алла̄х, заради тях да изтрие нашите грехове,

وَادْعُ لِمَنْ حَمَسَ الْأَصْلَ الَّذِي حَسَّنَا

После отправям благослов към избрания ни повелител,

21

22

Разяснения на қаси́дата на ебу́ Медйен

и

нейното петостишие на ибн ‘Араби́

базирани на лекциите на

сеййид Мухаммед ибн Йехйа́ ен-Нйнеу́й ел-Хусейни́

Първа част: За нуждаещите от Аллах

(1)

Думата *фақир* на арабски означава беден, нуждаеш се. Всички хора се нуждаят от Аллах ﷻ. Той ﷻ казва думи със смисъл: **“О, хора, вие сте нуждаещите се от Аллах, а Аллах е Пребогатия, Всеславния.”** [Фатир: 15] Тогава, кои са нуждаещите, които се споменават от ебу Медйен رضي الله عنه? Това са хората осъзнали своята нужда от Аллах ﷻ, онези, които изживяват тази нужда като състояние на сърцето. **“Да, за приближените на Аллах не ще има страх и не ще скърбят. Които вярват и са богобоязливи”** [Йунус: 62-63]. Това са хора, чийто *меқол* – думи, наука, познание, те насочват към Аллах, и чийто *хал* – духовно състояние, ти напомня за Аллах. Онези, чието спътничество става причина за придобиване на похвални качества и черти. И дори човек да не стане тяхно огледално копие, ще се заприлича на тях, поне до известна степен. По думите на Пратеника ﷺ: **“Добрият другар е като продавач на парфюм – дори и да не ти подари, ще придобиеш от аромата му. А лошият другар е като ковач на желязо – дори и да не те изгори ще придобиеш от миризмата му.”** Прозвището на третия *халиф* ‘Усмāн ибн ‘Аффāн бе ‘Усмāн ел-Гани - ‘Усмāн богатия, но той бе истински нуждаещ се, беден пред Аллах ﷻ. Затова тези хора са и султаните, и господарите, и царете.

(2)

Всичко е от Аллах ﷻ, но заради воала с който са покрити сърцата хората виждат различни причини за различните неща. [Че огъня изгаря, заради своята горещина, но в действителност той изгаря, заради повелята на Аллах. Но огънят не изгори Ибрахīm رضي الله عنه. Че ножа реже, защото е остър, но в действителност той реже, заради повелята на Аллах. Но ножът не прерязва гърлото на Исма‘ил رضي الله عنه. Зад всяко нещо стои Всевишният Създател.] Хората виждат *ел-гайр ъес сиуā* - всичко различно от Създателя ﷻ [, всичко сътворено, самата Вселена].

Хора [вече става въпрос за *фуқарā*], доволни от малко дрехи и храна, защото задоволството се намира в сърцата им. Земният живот не занимава техните мисли. А след като земният живот не занимава мислите им Шейтана няма никаква власт над тях, защото всички възможни средства, чрез които може да достигне до тях са отрязани за него.

Всевишният Алла̀х казва на проклетия Шейтан за тези хора думи със смисъл: **“Над Моите раби ти нямаш власт. И достатъчен е твоят Господ за покровител.”** [ел-Исра̀: 65]

За да може човек да усвои тези похвални черти за които става въпрос трябва първо да се пречисти от недостатъците и пороците си. По същия начин за да усетим сладостта от дадено нещо то не трябва да съдържа нищо, което да му придава горчивина. Дори и една капка оцет да попадне в буркана с мед, тя ще съсипе вкуса му. Или пък дори и една капка мърсотия – кръв или алкохол например – да попадне в бутилката с вода от Земзем, тя ще стане негодна за вземане на абдест. И едно от нещата, които най-добре пречистват сърцето е именно компанията на *фуқара̀* – нуждаещите от Алла̀х.

По тази причина ебу̀ Медйен ؓ казва: “Затова дружи с тях!” Фақирът не иска нищо от теб. А ползите от неговата дружба са неизброими. От Пратеника ؐ се предават думи със смисъл: “Ако не бяха старците, които правят руку̀, и бебетата, които сучат от майките си, и животните, които пасат, наказанията щяха да се изсипят върху вас.” И също се предава, че “всякога, когато група хора се съберат за да споменават Алла̀х, над тях се спуска милостта, и над тях се спускат мелякетата, и над тях се спуска спокойствието... и Алла̀х им опрощава на всички, дори и сред тях да има случайно попаднал човек.” И още: “Под сянката на ‘Ариш в Съдния ден ще са седем групи хора... една от тях: двама човека, които се обичат заради Алла̀х...” А в айет Алла̀х ؕ казва думи със смисъл: **“Но Алла̀х не ще ги мъчи, докато си сред тях, и Алла̀х не ще ги мъчи, докато молят за опрощение.”** [ел-Енфал: 33] Докато Пратеникът ؐ е сред вярващите Алла̀х ؕ няма да спусне наказанието си над тях. А “учените са наследници на пророците” [хадис], и докато искрените учени са сред вярващите, Алла̀х също няма да спусне мъчението си над тях. Но тези учени наследяват не само познанието на пророците, но и техните врагове. **“И така сторихме враг на всеки пророк - сатаните от хората и от джиновете. Един другиму си нашепват с измама разкрасената реч.”** [ел-Ен`ам: 112] А шейтаните измежду хората са по-опасни от тези измежду джиновете. Хасен ел-Бесрѝ вижда Шейтана на сън и го пита: “Защо не престанеш?” А Шейтана му отговаря: “В старите дни ние заблуждавахме хората, а сега се учим от тях как да заблуждаваме.”

“И се възпитавай [придобий едеб] в техните сбирки!” *Едеб* означава нравствеността, възпитанието, културата, етиката, уважението, почитта, начина на държане и поведение. *Едеб* е онова, което ученика най-напред трябва да усвои от своя учител, дори преди да усвои каквото и да било знание от него. В днешно време всички хора имат знание, но са

редки тези, които са усвоили *едeb*. Учените сред *сахаба*, които бяха способни да издават фетва се брояха на пръсти, но всички *сахаба*, бяха усвоили *едeb* от Мухаммед ﷺ. Когато бяха заедно с него ﷺ бяха толкова внимателни и старателни все едно птица бе кацнала на главата им, която се бояха да ни изплашат и да отлети. Пратеникът ﷺ казва думи със смисъл: “Бях изпратен за да изпълня до свършенство добрия характер.” Тайната на знанието не е в неговото наизустяване, а в интегрирането му като част от човешката личност. Затова не трябва да се оплакваме – “Нищо ново не научих от този учител!”, “Нищо ново не чух на тази лекция!”, защото това е само *зохир* – външната проява на нещата, и защото липсата на *едeb* е пречка по пътя към Алла̀х. В същото време ползата може да е *ба̀тин* – да има вътрешна проява, светлината на учителя и на нуждаещия от Алла̀х да озари твоето сърце макар и да не го усещаш, и така сърцето ти да заблести със светлината на Алла̀х ﷻ. Затова *едeb* е признака на онзи, който е поел пътя към Алла̀х ﷻ. Също самата дружба – *сухбет* – между двама е като самия човек. Тя има своето тяло – и това е физическото присъствие, има и своята душа – и това е *едeb*.

Ебу̀ Медйен رضي الله عنه продължава: “И всеки път, когато те поставят отпред, остави зад себе си своето ego.” Не се възгордявай, не мисли себе си за голяма работа, не смятай, че превъзхождаш другите хора. Егото има най-различни прояви, всяка от които трябва да бъде обуздана. ***“Настанилите се в дома [на преселението Медина] и [приели] вярата преди онези, които се преселиха там, ги обичат и не усещат в сърцата си завист за онова, което им бе дарено. Предпочитат ги пред себе си, дори ако те самите са в нужда. А които се опазят от скъперничеството на душите си - те са сполучилите.”*** [ел-Хашр: 9] Когато Пратеникът ﷺ натоварваше *сахаба* с различни задачи и отговорности те приемаха това, като дълг, който трябва да опазят на всяка цена, а не като превъзходство, което ги издига над останалите хора. ‘Умар رضي الله عنه се притесняваше, че може овца в Ирак да ступи своя крак, заради лошите пътища и после Алла̀х ﷻ да му държи сметка за това. Също учените по *сира* разказват, че веднъж когато ‘Али رضي الله عنه отишъл на посещение при ‘Умар رضي الله عنه последният го попитал: “На служебна или частна визита си?” ‘Али رضي الله عنه отговорил: “На частна – идвам да те видя.” А ‘Умар رضي الله عنه загасил свещта. ‘Али رضي الله عنه го попитал: “Защо направи това?” Отговорил: “Защото тази свещ беше от парите на държавната хазна.”

Един ден Баязид ел-Бестами казал: “Засрами ме днес един младеж от Балх. Попита ме: “Какво е вашето определение за зухд [аскетизъм, въздържане от земния живот]?” Отговорих му: “Когато намерим храна се храним, а когато не намерим храна проявяваме търпение.” А младежът отвърнал: “Това е зухда на кучетата при нас в Балх!”

Баязид се ядосал. “Каж ми тогава какво е определението за зухд при вас?” Младежът отвърнал: “Когато не намерим храна сме благодарни на Аллах, а когато намерим храна предпочитаме да я дадем на другите.”

Абул Қодир Жейляни подрежда говеенето, което също е едно от най-добрите средства за пречупване на човешкото его, в следните три степени: 1) Говеенето, като въздържане от храна и полово сношение 2) Говеенето, като въздържане на органите от извършване на грях 3) Говеенето, като въздържане на ума и сърцето от лоши помисли.

(3)

Ибн ‘Араби رحمته الله казва: Върви по техния път ако искаш да ги следваш и зарежи своите претенции, зарежи своето его, свето честолюбие, свето аз, то те заслепява и те лишава от проницателност. То ти пречи да наблюдаваш света около теб и да се възползваш от хората около теб.

Ебу Хасен еш-Шазили رحمته الله тръгва от Тунис към Мароко за да посети ‘Абдусселам ибн Мешийш رحمته الله [и двамата са от големите еўлия – най-приближени раби на Аллах]. Когато ебу Хасен пристига в Мароко се изкачва на върха на планината бени Арус, там където живее ‘Абдусселам, и това става нощно време. Чука на вратата му, а той отваря и пита: “Значи ти си ‘Али [така се казва ебу Хасен]?” Отговорил: “Да, аз съм!” ‘Абдусселам: “Върни се обратно, вземи абдест [зарежи егото си], и пак ела.” А ебу Хасен по това време вече бил известен учен, а не някой случаен минувач, а пък вода имало чак в подножието на планината. Ебу Хасен потегля обратно, взема абдест и се връща. Историята се повтаря отново и ебу Хасен се връща за втори път. След това историята се потретва и чак тогава ебу Хасен осъзнава, че той не е върнат само за да измие органите си от мърсотията, а за да пречисти сърцето си от своето его.

Ибн ‘Араби رحمته الله продължава: И се страхувай да им си възпротивиш в онова което искат от теб, изпълнявай всяка тяхна повеля, не поставяй под въпрос техния авторитет, подчинявай се безмълвно. Но как да им се доверим безусловно след като дори на ‘Умар رضي الله عنه бе правена забележка при положение, че сгреши? Нали безусловното подчинение е единствено пред Аллах ﷻ? Да, когато човек явно противоречи на шериата ние не може да му се подчиним, защото няма подчинение към раба в неподчинение към Създателя. Но тук става въпрос за едеб, за възпитанието на душата, за изцелението на сърцето. Те виждат твоите недостатъци и знаят пътя за тяхното преодоляване. Ти може да не ги разбираш, но те знаят от какво се нуждаеш. Затова трябва да им се довериш така, както пациента се доверява на своя лекар. И както най-често срещаната причина за неуспешно лечение е неспазване на лекарското предписание, по същия

начин най-честата причина за неуспех по пътя към Аллах е неспазването на наставлението на учителя – нуждаещия от Аллах. И когато човек постави своето его пред себе си то му пречи да се възползва от каквото и да е. А успее ли да загърби своето его и да прояви смирение той се превръща в благородна почва, която усвоява всяко нещо.

Ибн ‘Араби رحمته الله и ебу Медйен رحمته الله продължават: И се стреми да се възползваш от тях – нуждаещите от Аллах. Използвай най-мъдро своето време, и винаги бъди с тях. Защото твоя живот е минути и секунди. Всеки твой дъх е преброен. Времето е най-ценното нещо, което хората притежават, но най-лесно губят. Затова прекарай своето време с нуждаещите – *фукара*, защото в тяхното събиране се говори за Аллах ﷻ, и неговия Пратеник ﷺ, за сподвижниците – *сахаб*, за семейството и потомците на Пратеника ﷺ - *ехли бейт*, за приближените на Аллах – *еулия*, за отвъдното – *ахирета*. И след като земният ти живот приключи, най-ценното което ще ти остане са миговете заедно с тях. И затова след като такъв човек си отиде от този свят неговите спътници се чувстват като сираци.

Ебу Медйен رحمته الله довършва този стих: И знай, че задоволство на Аллах е специално за онези, които са заедно с тях. Защото дъжда на Аллаховата милост се разлива над тях, та ако искаш и ти да бъдеш утолен от този дъжд и сърцето ти да не жадува и да не изпитва духовна празнота – бъди заедно с тях. Защото Аллах е по-щедър и по-достоеен от това да ги дари със своята милост, а теб да те лиши.

(4)

Ибн ‘Араби رحمته الله продължава: Бъди доволен от тях. Не мисли лошо за тях, дори и да чуеш лошо за тях. Обичай ги! Веднъж Пратеникът ﷺ попитал Му‘аз رضي الله عنه: “О, Му‘аз, какво правиш та си толкова близо до Аллах?” А той رضي الله عنه отвърнал: “О, Пратенико, когато полагам главата си върху възглавницата [за да спя] не тая нищо [лошо] против никого!” Спете леко, и помнете хадйса: “Онзи, който не е милостив няма да бъде помилван.” А също ел-Хаким предава достоверен хадйс според изискванията на двамата шейха [ел-Бухарй и Муслим], че “Доброто предположение [добрата мисъл, доброто мнение за своя брат, което пък от своя страна е обратното на съмнението и подозрението] е [съставна] част на доброто служене [на Аллах ﷻ]”

“Ако те поставят напред – застани! Ако те оставят назад – остана!” Т.е. подчинявай им се без да се колебаеш. Когато Мухаммед ﷺ постави ‘Али رضي الله عنه в своето легло преди да тръгне към Медйна, последния не изрази каквото и да било недоволство или недоверие по отношение на първия, нито пък изпита някакво притеснение какво ще се случи с

него и дали ще бъде убит. Аллāх да благослови и приветства и двамата.

Оставят ли те да гладуваш – гладувай! Хранят ли те – яж! Може би те те карат да гладуваш по определена причина. Това дисциплинира душата. А хранят ли те – яж, защото в храната, която те ти поднасят се намира Аллāховото изобилие и благословия. Когато Мерйем عليها السلام роди Йиса عليه السلام тя държа оруч. **“И яж, и пий, и се радвай! И ако видиш някого от хората, направи знак: “Дадох на Всемилостивия обет да се въздържам, затова днес с никого не ще говоря.”**” [Мерйем: 26] Нейния оруч бе въздържане не само от храна, но и от говорене. Понякога ебу Бекр ес-Сиддйк държеше същия оруч, като поставяше камъчета в устата си, за да предпази езика си от непристойни слова. Нека и ние да опитаме същия оруч, но не за да привлечем вниманието на хората върху себе си, а за да приучим езика си на правдивост и истинност.

Веднъж група младежи решили да се пошегуват със своя сляп имām. Завили единия от тях в кефен, поставили го в табута [ковчега] и се разбрали, когато почукат на вратата на имāма той да инсценира оживяване и да извика *“Елоху екбер!”* Почукали на вратата му, а той попитал: “Каква има?” “Имаме дженазе, искаме да погребеш мъртвеца, той се намира в табута.” “Първо го изкъпете, вземете му гусл и тогава пък се върнете.” Те се отстранили за да измислят нов план, но в това време забелязали, че приятелят им наистина е мъртъв. Тогава го изкъпали така, както им казал техния имам и се върнали обратно. *Фақирът* може да е сляп с очите си, но не и със сърцето си, защото той вижда със светлината на Аллāх, а Аллāх е справедлив. **“Аллāх повелява справедливост и благодетелност, и поддържане на връзките с роднините, и възбранява поквартата и порицаваното, и гнета. Наставлява ви Той, за да се поучите.”** [ен-Нехл: 90]

Ебу Медйен رضي الله عنه продължава: Бъди мълчалив, не се стреми да привлечеш вниманието към себе си, освен ако не бъдеш запитан. Тогава кажи: “Не притежавам знание!” Така бяха и сaхаба. Когато отиваха да питат ибн ‘Аббас رضي الله عنه по даден въпрос той ги пращаше да питат ибн ‘Умар رضي الله عنه. Когато отиваха при ибн ‘Умар رضي الله عنه той ги пращаше при ибн Мес’уд رضي الله عنه. И когато отиваха при ибн Мес’уд رضي الله عنه той ги пращеше при ибн ‘Аббас رضي الله عنه. И не защото не знаеха какъв е отговора, а от смирение и покорност пред Аллāх ﷻ. Също така човек от Африка [предава се, че бил от Мароко] изпратен с въпроси от своите съграждани отива при имам Малик, с прозвище Учения на Медина, за решение на техните проблеми. От 40 въпроса имām Малик رضي الله عنه успява да отговори само на 4. Човекът е изумен, най-големия учен на земното кълбо няма отговор за въпросите му. “А какво да кажа на хората си?” “Кажи им: Малик каза не знам!”

Затова не се показвай, не се стреми да изпъкнеш. Това само разкрива твоето невежество и арогантност. Когато си заедно с *фукаха*⁷ [учените във фикх – ислямското право, науката за явното] внимавай за своя език [защото ако кажеш нещо грешно те веднага ще те разобличат]. А когато си заедно с *фукара*⁷ [нуждаещите от Алла̄х, познавачите на човешката душа] внимавай за свето сърце [защото ако таиш лоши чувства те веднага ще те разпознаят]. От ‘Али عليه السلام се предава: “Човек е прикрит за езика си. Започне ли да говори го разбираш какъв е.”

Ебу Медйен رضي الله عنه довършва стиха: Бъди скромен и бъди прикрит в невежество, за да се възползваш от знанието и мъдростта на другите. Не се казва: “Бъди невеж!”, а “Бъди прикрит!”, “Научи се да мълчиш!”, “Научи се да наблюдаваш!”, “Научи се да съзерцаваш!” Иди да видиш луната, звездите, знаменията на Алла̄х... Защото съзерцанието е ключ към вратите на размишлението и самопознанието. То кара човек да осъзнае собственото си място и собствената си роля спрямо Алла̄х ﷻ, Пратеника ﷺ и всички творения на Алла̄х.

(5)

Ибн ‘Араби رحمته الله казва: Не критикувай недостатъците на хората, дори да се показват ясно, дори и да са очевидни. Гледай на хората с добро око, бъди снизходителен, не порицавай никого. Има̄м еш-Шџафӣ رحمته الله казва: “Езикът ти не трябва да споменава чуждите недостатъци, защото ти самия си пълен с недостатъци, а другите хора също имат езици. И ако твоето око се натъкне на недостатък премълчи го и кажи: Око мое, другите хора също имат очи!”

А ебу Медйен رضي الله عنه довършва: Не виждай недъга, освен убеден, че той се намира в теб – недъг, който ясно личи, но остава скрит за другите. Вярвай дълбоко, че дефектите се намират у теб. Ако ти виждаш чуждите недостатъци, но не успяваш да забележиш своите, това само показва колко си сляп. Има̄м Ахмед ер-Рифа̄и رحمته الله, един от най-големите учени на своето време казва: “Ако по-възрастен човек дойде на моята сбирка си казвам: Той е по-добър от мен!” Попитали го: “Защо мислиш така?” Отговорил: “Защото е живял повече, кланял е повече, давал е повече зекят, правил е повече зикр, и има много повече добрини. И ако дойде по-млад човек на моята сбирка си казвам: Той е по-добър от мен!” Учудили се: “Защо така?” Отговорил: “Защото е живял по-кратко от мен и е извършил по-малко грехове от мен.” А също казва: “Нека Алла̄х ме съживи с Фир‘аун [Фараонът] и Хаман, ако си помисля, че съм по-добър от хората пред мен!” Снизходителността към другите и собствената самокритичност е един от знаците за пречупване на егото.

Алла̄х ﷻ казва думи със смисъл: **“Пречист е Онзи, Който пренесе Своя раб нощем от Свещената джамия до**

Най-далечната джамия, околностите на която Ние благословихме, за да му покажем от Нашите знамения. Той е Всечуващия, Всезрящия.” [ел-Исра’ : 1] Алла̄х ﷻ е онзи, който пренесе Мухаммед ﷺ по време на нощното пътуване и го въздигна в небесата. А думата с която описва Мухаммед ﷺ е “своя раб”, а не “своя пратеник”. За покорния, смирения раб, се разтварят скритите съкровищници и се възнася към Всевишния. Това е от безкрайните мъдрости на Свещената ни книга. А ако беше спомената думата пратеник вместо раб, човек би останал с впечатление, че възнесението към Всевишния е единствено за най-почтените и най-знатните. Но думата раб показва точно обратното – колкото повече човек сниши своето его, толкова повече се издига пред своя Създател. Не случайно човек е най-близо до Алла̄х ﷻ когато е в положение на *седжде* – там, където главата му е наравно с краката му, там където той изразява безпределно своето смирение и страхопочитание към Всевишния си създател.

Казано е: “Дръж се с другите така, както искаш те да се държат с теб.” Но още по-добро от това е примерът на Пратеника ﷺ за когото Алла̄х ﷻ казва думи със смисъл: **“По милост от Алла̄х ти се смекчи спрямо тях. А ако беше груб, с жестоко сърце, щяха да се разотидат от теб. Извини ги и моли за опрощението им, и се съветвай с тях по делата! А решиш ли [нещо], уповавай се на Алла̄х! Алла̄х обича уповаващите се Нему.”** [Али ‘Имран: 159]

(6)

Ибн ‘Араби رحمته الله казва: Така ще постигнеш своите цели. Защото, когато откриеш Алла̄х ще получиш всичко на този свят та дори и да не притежаваш нищо. Но ако не откриеш Алла̄х ще загубиш всичко дори и да притежаваш целия свят. Ибн ‘Араби رحمته الله продължава: Подчини на тях своето его със скромност, без колебание, но това подчинение и тази скромност не са унижение, това е подчинение пред Алла̄х, смиреност от уважение. Принадлежността на човек към даден учен или школа не са повод за гордост или самочувствие. Мухаммед ﷺ бе най-скромния човек, а неговите неразделни другари ‘Аммар رضي الله عنه и Билял رضي الله عنه бяха измежду най-нищожните и презрени хора сред големците на Курайш. Те дори му поставиха условие: “Ще ти повярваме ако сториш отделна сбирка за нас. Ние не искаме да сядаме заедно с тях!” Мъдрецът винаги е скромен. Колкото повече научава, толкова повече осъзнава своето невежество. Като ябълково дърво – колкото повече плод има, толкова по-близо до земята се спускат неговите клони. **“И ще живее в доволство сред въздигната Градина. Плодовете ѝ ще са сведени.”** [ел-Хаққах: 21-23] **“Зовът им там ще бъде: “Пречист си Ти, о, Алла̄х!”, а поздравът им там ще бъде: “Мир!”, а краят на зова им ще бъде: “Слава на Алла̄х,**

Господа на световете!” [Йѳунус: 10] А невежия е арогантен и самоуверен. И колкото по-голямо е невежеството му, толкова по-голяма е неговата арогантност.

Ебѳ Медйен ﷺ довършва: Свеждай главата си и се покаявай дори без причина [а за покаяние винаги има причина, дори да не я осъзнаваш], бъди честен със себе си и опрощавай. И ако човек проявява такава скромност пред другите творения какво би било отношението му към Създателя, как би изразил своята признателност и благодарност към него? Покаявай се дори и без причина и опрощавай на другите хора. Твоето смирение е твоето възнесение към Всевишния. Когато човек тръгне на път изрича следната дуа: “О, Аллāх, ти си моя другар в пътуването, и моя заместник в семейството и богатството ми.” Аллāх винаги е наш спътник, но трудностите и лишенията по време на път са причина това да се осъзнава най-добре тогава.

(7)

Ибн ‘Араби ﷺ продължава: Ако искаш да помиришеш от тях дори пращинка от пътя към Аллāх, откажи се от всички постъпки, които не одобряват, и утвърди характера си чрез добри дела. А ебѳ Медйен ﷺ довършва стиха: А допуснеш ли грешка – признай си и я поправи, и своето извинение, заради това, което е станало – поднеси.

Каква е същността на покаянието – *теѳбе*? 1) Да признаеш и осъзнаеш своя грях. 2) Да изпиташ искрено съжаление за него. 3) Да потърсиш прошка за него. А в случай, че този грях е накърнил правата на друг човек покаянието има и четвърта стъпка – 4) Да потърсиш неговото извинение. Ние трябва да изпадаме в отчаяние, а да приемем греха, който сме допуснали, като възможност да станем по-добри хора. Защото грехът, който е последван от искрено покаяние и води до унижение и смирение пред Аллāх ﷻ и отдаване на Него ﷻ е по-добър от добрината, която води до надменност, високомерие и чувство за превъзходство над останалите хора. Защото сърцето на *ибадета*, на служенето на Аллāх ﷻ са смирението и отдадеността на Него ﷻ. И дори неговата външност – думите и движенията – да са изпълнени по най-прекрасния начин, след като вътрешността му е отровена с надменност и лицемерие той е безполезен. А от друга страна дори и външността на всеки грях да е толкова противна и отблъскваща, ако този грях стане причина за покаяние, покорство пред Аллāх ﷻ и пречупване на егото, то той е по-добър от горепосочения ибадет. Защото онова, което е важно е сърцето. Това не значи, че греха е по-добър от добрината, Аллāх да пази от такава разбиране! Но е възможно нещата да изглеждат по един начин, а вътрешността им да е съвсем друга.

Предава се, че Зейнул ‘Абид̄ин رضي الله عنه – правнук на Пророка ﷺ толкова силно плачел пред вратата на *Кя‘абе*, че хората се плашели от този плач. Веднъж Есме‘и رضي الله عنه, който също бил един от видните учени на своето време минавал от там, и като го чул също се изплашил. Отишъл да му направи забележка, като си мислел, че това е някой най-обикновен младеж. Казал му: “Човече, изплаши ме!” Зейнул ‘Абид̄ин попитал: “А ти кой си?” Когато Есме‘и разпознал Зейнул ‘Абид̄ин на момента отвърнал: “Повелителю мой, аз съм вашия малък [т.е. дребен, нищожен, незначителен] покорен слуга – Есме‘и!” Освен това се изплашил още повече, защото след като Зейнул ‘Абид̄ин, този толкова приближен раб на Аллāх изпитва такъв страх, какво остава за другите? Разплакал се и Есме‘и. Зейнул ‘Абид̄ин му казал: “О, Есме‘и, Аллāх дава Дженнет на покорния дори и да е роб от Абисиния и дава Дженнем на непокорния дори да е господар от Қурайш!” Човек може да се пребори със себе си да раздава милостиня, или да търси знание, или да споменава Аллāх, но да пречупи егото си и да бъде смирен – това е най-трудното нещо.

А за учителя на големия имам Ше‘ран̄и رضي الله عنه – Хаўуās رضي الله عنه – се предава, че прекарвал своите нощи в Кайро, чистейки браздите по които се оттичала дъждовната вода за да не се запушват и за да могат кучетата да пият от тях. Като го попитали защо прави това отговорил, че грешна жена била избавена от Дженнем, защото напоила куче. Колкото е по-голямо смирението на човек, толкова по-близо е той до Аллāх: “***И свеждай чело до земята в суджуд, и [към Аллāх] се приближавай!***” [ел-‘Алеқ: 19]

(8, 9)

Казва ибн ‘Араби رضي الله عنه: Обичай ги и им се подчинявай. Обичай ги, целувай ги, бъди близък с тях, защото те са хора, които “когато отсъстват липсват, а когато присъстват ти напомнят за Аллāх”. След като обичта между двама души е причина те да влязат в Дженнета какво остава за обичта към тях? И още повече ако тя е придружена с добрина към тях? Също не се бой, когато стрешиш, че ще имаш проблеми с тях, не се страхувай, че ще те подчинят или ще ти навредят. Те са по-достойни и по-велики от това!

Винаги се случва между двама човека да има неразбирателство. Това е неизбежно. Човешката природа е такава. Но тези неразбирателства не са проблем за нуждаещите от Аллāх, за *фуқарā*, защото тяхната обич към теб не е заради облага или заради уважение – тя е заради Аллāх. Ако обичта между двама е изградена дори и на взаимното уважение, тя ще излезе още в момента, когато то е нарушено, та дори и погрешка. Но когато обичта е заради Аллāх – Аллāх е

Вечен, онова, което е при Алла̄х не се изчерпва никога.

“Аз много обичам еди кой си човек!” “Защо?” “Защото той винаги ме кани да се храня с него.” “Ти не обичаш въпросния човек, а храната с която те нагостява!” Или пък “Обичам я, защото тя е много красива!” Разбира се, красотата е в окоето на съзерцателя, но тази обич се изпарява в момента, когато красотата изчезне. И това не е само в посока мъже-жени, а също и обратно.

Ние сме свикнали да търсим съвършенството у другите, и да търсим у тях черти, които липсват дори и на нас самите. Но онова, което трябва да търсим у тях не е съвършенството, а неговите предпоставки. Когато обичта е заради Алла̄х, те винаги намират изход от всяко неразбирателство, а връзката между тях се развива до най-големи висини. Затова човек не трябва да се страхува от компанията на *фукара*, защото те нямат никаква причина да му бъдат ядосани, нито искат нещо от него. Остани в тяхната компания и ѝ се наслаждавай, а в последствие твоята компания ще стане сладка и хората ще ѝ се наслаждават.

(10)

Казва ибн ‘Араби رحمته الله: “Щом искаш да вървиш по правия път [бъди] заедно с тях” Защото в джемаата, в общността, в придържането към хората на споменаването на Алла̄х и на подчинението към Него ﷻ, хората на истината – там е спасението, и там е избавлението, и там е Алла̄ховата благодат. Та заради тях с Алла̄ховото позволение и ти ще сполучиш. “*Не ще престане група от моята общност да побеждава чрез истината, без да се съобразяват с онези, които ги унижават, и така докато настъпи Часът.*” [хадис] И продължава: “Бъди най-старателен във всичко, което искат от теб.” Бъди послушен към тях, защото те знаят кое е полезно за теб, те няма да те насочат към нещо, което ще ти навреди. Но не просто за да отбиеш номера, а с най-голямо старание и по възможно най-добрия начин. Така ще успееш и по този начин и ти ще тръгнеш по техния път. И продължава: “Прави го в светлината на още същия ден, и се бой от думата: “Утре!”” Защото отлагането е болестно състояние. Който отлага винаги отлага. Когато телефонът ни звъни за сутрешната молитва ние натискаме бутончето “Snooze!” “Отложи!”. И така още пет минути, и още пет, и още пет и времето за молитвата си отива. Но по същия начин ние отлагаме собственото си просветление и прекарваме целия си живот в нехайство и неведение. Докато стане прекалено късно и нашето покривало бъде премахнато: “*[И ще му се каже:] “Ти нехаеше за това. Но снехме от теб покривалото и твоят поглед Днес е проникателен.*”” [Қаф:

22] Използвай времето пълноценно, защото никоя добрина не остава незаписана, нито пък някоя злина бива забравена. Дори да отидеш в болницата на свиждане при непознат, да му кажеш: “Ще се моля за теб! Не знам за теб, но за мен Мухаммед е Пратеникът на Аллах.” и после да му поднесеш цветя. Няма нищо случайно, всяко нещо се движи по своята орбита и в буквален и в преносен смисъл: **“Нито слънцето може да настигне луната, нито нощта да изпревари деня. Всички по своя орбита плават.”** [Йа Сйн: 40]

Когато Зейнул ‘Абидин عليه السلام е в Омеядската джамия в еш-Шам казва: “О, хора, предупреждавам ви! Не се подлъгвайте от това, което виждате на този свят! Той ще премине и ще си отиде. Той само пренася своите обитатели от едно състояние в друго: бедните стават богати, а богатите – бедни, силните – слаби, а слабите – силни. Този живот унищожи народите преди вас, които живееха по-дълго и бяха по-силни от вас, които строяха повече сгради от вас, които да засвидетелстват за тяхното съществуване. Но този свят ги изяде, гробовете ги изядоха, а смъртта им разкри истинската същност на онова, което те смятаха за красиво. И червеите ги изядоха така, все едно не са съществували!”

Ебу Медйен عليه السلام довършва: “Винаги бъди щедър в своята възхвала към тях, и външно и вътрешно.” Не бъди лицемер, уважавай ги искрено, разтвори сърцето си за техните достойнства. “И сведи очи ако някой от тях се подхлъзне.” Извини го, оправдай го, прикрий го, разбери го, влез му в положение.

Втора част:

За учителя

(11)

Ибн ‘Араби عليه السلام казва: “Казвай им винаги истината, а не мърсотии – лъжи, защото те са хора на истината, извисени, водачи.” Аллах عليه السلام казва думи със смисъл: **“В добрата земя растението изниква с позволението на нейния Господ, а в лошата то едвам изниква с мъка. Така разясняваме знаменията на хора признателни.”** [ел-Е‘раф: 58] **“Не видя ли ти какъв пример дава Аллах? - Добрата дума е като доброто дърво. Коренът му е як, а клоните му са в небето. То дарява плодовете си по всяко време с позволението на своя Господ. Аллах дава примерите за хората, за да се поучат. А лошата дума е като лошото дърво. Изтръгнато е от земята и няма то устойчивост.”** [Ибрахим: 22-24] В тези айети също може да се долови символика. Говори им истината, защото ако си способен да

заблудиш някого не си способен да заблудиш всички. И дори да си мислиш, че можеш да заблудиш всички не си способен да заблудиш Аллах. Ибн 'Араби رحمته продължава: "И извини всеки от тях, който е постъпил лошо с теб." Защото търсенето, откриването и съзирането на доброто у рабите на Аллах, и снизхождението и отстраняването на погледа от техните грешки е от целостта на единобожието. И защото хората от общността на Мухаммед ص се допльват едни други. "Вярващите са като тухлите на една сграда – подкрепят се една друга." [хадис]

И след като човек е усвоил различните добродетели и средствата за напредване по пътя на Аллах от *фуқара*, малко от единия, малко от другия, т.е. след като вече е усвоил *едеб* от тях, ебу Медйен رحمته минава на следващата степен, продължава своята поема с отношението към *шейха* – учителя по пътя към Аллах: "И наблюдавай внимателно учителя при всяко положение, та може би следи от неговото благосъстояние ще се появят и у теб."

Сърцето на *шейха* – учителя – е лек по пътя към Аллах, от който всеки се нуждае. Целта на стремящия се към Аллах не трябва да бъде механично извличане на всичкото знание на учените - *шуйуъх* и приближените приятели на Аллах - *еулия*. Целта е много по-висока, целта е *едеб*. Много от *еулия* казват: Измежду знаците да си прокъннат е да срещнеш *еулия*, но да не се възползваш от него. Не се възползваш от него, защото не го забелязваш, та дори и да си седнал заедно с него. А не го забелязваш, защото твоето его те заслепява. Аллах да ни опази от всичко това!

Предава се, че един от султаните отишъл да посети гроба на Баязид ел-Бестами. Попитал: "Има ли все още някой, който го е виждал?" "Само един старец е останал." "Заведете ме при него." Когато султанът отишъл при него попитал: "Виждал ли си го?" "Да!" "Помниш ли нещо, което е казал?" "Да!" "Какво помниш?" Старецът отговорил: "Каза: Който посети гроба ми няма да гори в Джехеннем?" Султанът бил недоверчив: "Какво искаш да кажеш с това? Ебу Лехеб и ебу Джехл видяха самия Пратеник на Аллах ص и въпреки това са в Джехеннем." Старецът отговорил: "Не, ти не разбираш. Ебу Лехеб и ебу Джехл не видяха Пратеника на Аллах ص. Те видяха сирака на ебу Талиб. И ако те бяха видели Мухаммед – Пратеника на Аллах ص – то огъня на Джехеннем нямаше да ги докосне!"

И наистина онези, които гледат Мухаммед през бинокъла на ебу Лехеб и ебу Джехл виждат сирака на ебу Талиб. А онези, които гледат Мухаммед през погледа на ебу Бекр виждат Пратеника на Аллах ص. Затова дори и да срещнеш *Кутб* на твоето време – най-приближения до Аллах измежду всички *еулия* – ако го срещнеш без *едеб* това няма да ти донесе полза. Дори може да те стори по-лош, защото ти го виждаш само с очите си, а не със сърцето си. Затова не отивай при другите със своето его. Не разтваряй за другите само вратите си, а също ума и сърцето си.

Защото дори даден човек да не притежава нищо хубаво у себе си с изключение на едничка добрина, ти пак може да се възползваш от нея.

А какво да кажем за учителя при това положение? “И наблюдавай внимателно учителя при всяко положение.” Често учителя говори непряко, на някой друг, защото чувства, че ако ти говори направо ще ти навреди, ти ще се засегнеш, той чувства, че твоето его още не е готово до го понесе. И ако той говори на друг това не значи, че в същото време не говори и на теб.

(12)

Ибн ‘Араби رحمته الله казва: “Искай дуата му. Може пък да сполучиш само, заради нея, и така да се сдобиеш с онова, което желаеш, заради неговата благословия.” Ние трябва да искаме дуата на всеки праведен човек, ние се нуждаем от тяхната дуа. Също така дуата за другия носи полза и на самия теб, та дори и да кажеш само “О, Аллāх, опрости му!” Защото Аллāх опрощава на онези, които правят добро и помагат на другите. “Милостивите ще бъдат помилвани от Всемилостивия. Бъдете милостиви към онези на земята за да ви помилва Онзи в небесата [Аллāх رحمته الله].” [хадис, “Онзи в небесата” – в преносен, а не в буквален смисъл.] Пратеникът на Аллāх ﷺ бе казал на ‘Умар رضي الله عنه и на ‘Али رضي الله عنه думи със смисъл: “Ако помилите ‘Уейс да стори дуа за вас, Аллāх ще ви опрости!” И това въпреки, че те двамата бяха по-превъзходни от него. Не трябва да си мислим, че дуа се иска само от хора, които са по-добри от нас и в същото време, че хората, които са по-добри от нас нямат нужда от нашата дуа или пък, че ние нямаме нужда от дуата на онези, които считаме че превъзхождаме. Защото само Аллāх знае коя дуа ще бъде приета.

Ибн ‘Араби رحمته الله продължава: “Мисли само най-доброто за него и пази неговата святост.” Ибн ‘Асқир رحمته الله предава: “Плътта на учените е отровна, тя ще те унищожи!” Т.е. злословенето и антипатията към учените е много по-голямо и опасно престъпление, отколкото прегрешението спрямо обикновения човек. Затова внимавай да не бъдеш погубен. И още: “Мюсюлманинът е брат на мюсюлманина – не го унижава, не го злослови и не го угнетява.” [хадис] И още от ибн ‘Умар رضي الله عنه се предава: “Колко велико си ти, о, Аллāхово Кя‘абе! Но величието, свещеността на вярващия е по-голяма при Аллāх от теб!” И още Всевишният Аллāх казва думи със смисъл: “Така е! Който зачита светините на Аллāх, това е най-доброто за него при неговия Господ.” [ел-Хажж: 30] “Така е! А който зачита обредите на Аллāх, това е от набожността на сърцата.” [ел-Хажж: 32] А честта и достойнството на мюсюлманина, на учения и

на учителя – всичко това са от светините на Всевишния Аллах.

Ебу Медйен رضي الله عنه продължава: “Бъди внимателен и сериозен.” Сериозност, внимание, отдаденост, преданост, привързаност – всяко дело изисква старание. Когато студентът започне да учи в университет училището му се струва играчка в сравнение с него. Когато завърши бакалавър и запише магистър по същия начин. И т.н. А религията е много по-сериозна от това, от нея зависи а̀хирета ни – вечния ни дом.

Ебу Медйен رضي الله عنه довършва стиха: “И бързай да му слугуваш, та да бъде доволен от теб. И пази се да не се отегчиш.” Сеййид Мухаммед ибн Йехйā разказва за самия себе си: Когато завърших ел-Езхер – което се счита за значимо постижение – и отидох да служа при моя шейх беше зимно време и селяните идваха в месджидата с мръсни и кални дрехи. Мислех си, че той ще ме сложи при себе си, или най-малкото ще ми даде задачата да уча хората на Куран или Хадис. Вместо това той ми даде задачата да чистя обувките и да поставям чорапите в правилните чифтове обувки. А те бяха толкова мръсни, че повярвайте ми – не пожелавам тази задача на никого! Тогава видях, че не преподаването, а дори задачата да се готви тук се счита за голяма чест. И всеки път, когато имах възможност и се обсъждаше даден въпрос се опитвах да покажа на шейха моите познания, а той изобщо не ми обръщаше никакво внимание. Но точно заради тези бедни хора, които правят дуа за теб Аллах може да ти опрости. Ти ги мислиш за невежи, а всъщност те самите те учат на искреност, щедрост, милост, да не изпитваш омраза и да се държиш като равен с другите. Това бяха едни от най-ценните мигове в моя живот.

Дирар رضي الله عنه описва повелителя на правоверните, четвъртия праведен халиф, ‘Али رضي الله عنه по следния начин: “Ние говорехме и той говореше с нас, ходехме и той ходеше с нас, хранехме се и той се хранеше с нас. Не претендираше да бъде по-различен от нас. Ние го викахме и той ни се отзоваваше.”

Предава се, че веднъж след молитвата внукът на Пратеника на Аллах ﷺ Хасен رضي الله عنه минал покрай група бедняци в Медина, които се хранели с останките от бокалиците. Те го поканили: “Няма ли да седнеш да хапнеш заедно с нас, о, синко на Пратеника ﷺ” А той се отзовал на поканата им и седнал заедно с тях. После им казал: “Аз се отзовах на вашата покана, сега вие ще се отзовете ли на моята покана да гостувате в дома ми?”

А самият Пратеник ﷺ си подготвяше сам онова, което му бе необходимо. Когато са̀хаба искаха да му помогнат по време на пътуване той ﷺ им отговаряше: “Вие не сте в по-голяма нужда от Аллаховата награда от мен!”

В същото време Шейтана подтиква човека да се вслушва в своето его. Казва му: “Ти вършиш цялата работа, а

шейха нищо не прави! Отгоре на това шейха има много по-добро отношение към другите ученици отколкото към теб!” След битката Хунейн Пратеникът ﷺ дава всичко на новоприелите Исляма без да даде нищо на сподвижниците от Медина – енсър. Когато някои от тях изразяват своето недоволство той ﷺ им отговаря: “Не ще ли бъдете доволни те да си отидат с богатствата, а вие да си отидете с Пратеника на Алла̀х?” Така, че дори Шейтана да се опитва да подлъже ученика, че той е ощетен от учителя си същността на нещата е точно обратната. Вечерта ученика си ляга с много по-голяма награда при Алла̀х, заради труда, който е положил.

(13)

Ибн ‘Араби رحمته الله казва: “Спазвай заръката му, изпълни завещанието му.” А завещанието на Пратеника ﷺ бе следното: “Оставям сред вас две неща към които ако се придържате няма да се заблудите след мен. Едното от тях е по-велико от другото – книгата на Алла̀х, която е въже протегнато от небето към земята и семейството ми – моя ехли бейт. Те няма да се разделят едно от друго, докато не се завърнат при мен при [езерото] ел-Хау̀д. Затова внимавайте как ще ме заместите в отношението си към тях!” [хадис¹] А по какъв начин ние спазихме завещанието на Пратеника ﷺ? По какъв начин се отнесохме към семейството му? Потърсихме ли ги за напътствие?

И продължава: “Снижавай гласа си, когато говориш с него от послушание...” Алла̀х ﷻ казва думи със смисъл: **“О, вярващи, не надигайте глас над гласа на Пророка и не му говорете високо, както говорите помежду си, за да не пропаднат делата ви, без да усетите! Онези, които снишават глас пред Пратеника на Алла̀х, те са онези, чиито сърца Алла̀х е изпитал за богобоязънтя. За тях има опрощение и велика награда.”** [ел-Хужурат: 2-3] А “учените са наследници на пророците” [хадис], следователно и наследници на отношението към пророците. Това е едеб, който трябва да имаме към тях. Разликата между учения и извършващия ибадет на Алла̀х, е че за учения дори и

¹ Разказан от Зейд ибн Ерка̀м и предаден в “Ет-Тирмизи”, номера от 3786 до 3788, “Хаса̀с ‘Али” на ен-Неса̀и, 79-ти номер, “Джами’ ел-Усул” на ибн Есир, 1-ви том, 277-ма стр, “Ел-Бидайе ъе ен-Нихайе” на ибн Кесир, 5-ти том, 209-та стр, и “Тефсир ел-Кур’ан ел-‘Азим” на ибн Кесир, 6-ти том, 199-та стр, и още в “Ел-Мустедрак” на ел-Ха̀ким, 3-ти том, 109-ти стр, 4577-ми номер, и още от много други саха̀ба сред които Зейд ибн Ерка̀м رحمته الله и Зейд ибн Са̀бит رحمته الله. Вж. “Кита̀б ес-Сунна” на ибн еби ‘Асим, 1365-ти номер, “Усул ел-Ехжа̀м” на ибн Ха̀зм, 2-ри том, 277-ма стр, “Захира̀т ел-Ху̀ффаз” на ибн ел-Қайсерани, 2-ри том, 1009-та стр, “Меджме’ ез-Зе‘а̀ид” на ел-Ха̀йсеми, 9-ти том, 165-166 стр, “Мишкат ел-Меса̀бих” на ет-Тебризи, 6101-ви номер, и “ел-Камил фи ед-Ду‘а̀фа” на ибн ‘Ади, 7-ми том, 203-та стр.

рибите в морето молят за опрощение. Дори когато учения спи, добрините на които е научил другите хора не престават да се връщат към него. И може само заради една тяхна дуа да ти бъде опростено, защото те са хора на богобоязънта и праведността и тяхната дуа при Алла̄х ﷻ има специален статус.

Предава се, че Люкманън ﷺ казва на своя син: “Сложи в сърцето си имената на приближените - *еўлия*’, защото може би така и те ще сложат твоето име в сърцата си. И може един ден Алла̄х да погледне в сърцата им и да ти опрости.” Това се подкрепя по смисъл от следния достоверен хадис: “Един човек минал покрай Пратеника на Алла̄х ﷺ и *сах̄аба*. Един от тях казал: О, Пратенико, аз обичам този човек! А Пратеникът ﷺ му отговорил: *Иди и му съобщи за това!*”

(14)

Казва ибн ‘Араби ﷺ: “Привържи се към онзи, чиято душа е вече възпитана, че в тези дни душите са отчаяни, а похватите им [на самозванците] сред хората – много евтини.” Не следвай фалшивия призов на хора, чието его е по-голямо от всичко, което си виждал. Някои хора са добри medici, инженери, шофьори, чистачи и те биват разпознати от другите, като професионалисти в своята област. Други за нищо не ги бива, затова те “изпъкват” чрез своите злини. А трети злоупотребяват чрез религията, за да получат признание от другите хора. Затова суфизмът е най-крехък и уязвим за *дежж̄алюн* – всякакви шарлатани, измамници и мошеници.

Ебу Медйен ﷺ довършва стиха: “И знай, че пътя на хората на Алла̄х е на изчезване, а състоянието на онези, които претендират за него – такова, каквото го виждаш.” Ибн ‘Араби ﷺ казва в това отношение: “Много хора предявяват претенции към суфизма, заради чистотата му, а пък разбирането на хората за него се отдалечи [от истината] заради деликатността му, и се засили отричането на хората му [пречистените чрез суфизма с позволенieto на Алла̄х шейхове-аскети] заради странността му [неразбирането му], а имамите [учените] са писали против него [суфизма] заради иновациите [бид‘ати, нововъведения] на заблудените, претендиращи за него.” Също така Джунейд ﷺ казва: “Нашето познание [суфизма] е базирано на Курана и Суннета.” И как тогава хора, които не познават Свещения Куран и Суннета на Пратеника ﷺ могат да имат претенции за тесаввуф, което е най-сложното?! Ако се довериш на някои хора те ще ограбят твоя живот. Но ако се довериш на други хора те ще ограбят не само живота ти но и а̀хирета ти! В Муқаддима на имам Муслим се казва: “Тази религия е знание, затова внимавай от кого вземаш

своето знание!” И затова състоянието на даден човек говори преди неговите думи.

Трета част: За любовта (15-22)

Когато обичаме своите учители и се привържем към тях така, както към Пратеника ﷺ, тогава ние се превръщаме в благородна почва, която е готова да усвои всяко семе, което те посеят у нас. Обичта към учителя е част от обичта към Пратеника ﷺ. Когато човек изчезне, когато неговото собствено аз престане да съществува, потопен в обич към своя учител, това е знак че той истински обича Аллах. Защото както вече споменахме, в достоверни предания се споменава, че когато си с приближените – *еўлия*, те ти напомнят за Аллах.

Примерите за това са многобройни. Сеўбан رضي الله عنه казва на Пратеника ﷺ: “Когато съм далеч от теб се чувствам като болен!” Друг пример за това е обичта на Малик رضي الله عنه към ‘Али رضي الله عنه [един от другарите на ‘Али رضي الله عنه, за които някои казват, че е бил от *сахāба*, а други – че е от *таби‘ин*]. Свидетелство за достойнството на Малик رضي الله عنه е достоверния *хадис* на Пратеника ﷺ в който се казва: “Хората, които кланят дженазето на *ебу Зерр* са група от *вярващи*!” Малик رضي الله عنه до такава степен обичаше ‘Али رضي الله عنه, че го бе въплътил в самия себе си, до най-дребните детайли – и външни, и вътрешни. Дори се обличаше по същия начин и носеше черна чалма като неговата. Когато Малик رضي الله عنه умира ‘Али رضي الله عنه плаче за него. Хората го питат: “Защо плачеш?” А ‘Али رضي الله عنه отговаря: “За мен той бе така, както бях аз за Пратеника ﷺ!” Трети пример за това е сподвижника Умар ибн ел-Фарид رضي الله عنه, който казва: “Аз имам специално време за своя любим. И между нас има тайна по-фина от нежния бриз!”

Не само ученикът плаче за своя учител. Учителят също плаче за своя ученик. И не само учителят плаче за него, а дори и небесата и земята плачат за него. Свещеният Куран е свидетел за това: “**И не ги оплака нито небето, нито земята.**” [ед-Духан: 29] След като Фараона и неговите хора биват издавени небето и земята не плачат за тях. От своя страна учените посочват, че когато *вярващ* човек си отиде от този свят небесата и земята плачат за него, базирайки се на този аят. Освен това аята посочва, че ние живеем в многоизмерна вселена. Това, че не виждаме дадено нещо не значи, че то не съществува.

Ибн ‘Арибī казва: “Не могат да бъдат описани [фукарā и шуйӯх – нуждаещите и учителите], достойнствата им са безбройни...” Само това, че те донесоха до нас религията на Аллах е предостатъчно за тяхната възхвала, защото по този начин те ни избавиха от унижението в земния живот и мъчението в отвъдния. Ние сме безкрайно благодарни на доктор спасил живота ни. А какво остава за хората спасили вечния ни живот в а̀хирета?

“Покорността пред Аллах е гордостта им [в смисъл на достойнство, а не на надменност] в този живот.” В покорността, смирението и богобоязънта е тяхното достойнство, а не в титлите и званията [инженер, доктор, професор, шейх, молла, меуляна] – прах в очите на хората.

“Хора – предводители на всички творения, заради своето смирение...” Това е истинското лидерство. Това е истинската власт – тази над сърцата на хората. Може да убиеш самия човек, но не може да убиеш обичта и почитта към него в сърцата на хората. Някои казват, че внукът на Пратеника ﷺ - имам Хусейн عليه السلام, се сражава с покварения Йезид заради властта. За каква власт? За власт, която се издига над реки от кръв и планини от кости ли? За трон, който е положен върху кръв и кости, след като неговия трон вече се намираше в сърцата на хората ли? Нека Аллах опази всички ни от такива заблуди и освети сърцата ни с обичта към неговите приближени!

“Хора с благороден характер, където и да отседнат оставят след себе си своето ухание.” Са̀хаба разбираха по кой път е поел Пратеника ﷺ по неговото ухание. Същото важи и за истинските му наследници – искрените учени и учители. И това не трябва да се разбира само в буквалния смисъл. Благодатта на Аллах се разстила над тях и над онова, което е свързано с тях.

О, Аллах, озари сърцата ни с любов към твоите приближени! Стори я причина за любовта ти към нас, и любовта на Най-превъзходното ти творение – Мухаммед ﷺ – към нас! И не ни разделяй от тях и от него ﷺ, докато не ни въведеш в неговата обител и не ни сториш от неговите другари! И нека твоята благословия и твоите приветствия бъдат над твоя раб и твоя пратеник – любимия ни Пророк ﷺ – и всичката възхвала и благодарности бъдат за Теб!